

LÆKNAFÉLAG ÍSLANDS

ICELANDIC MEDICAL ASSOCIATION

Alþingi

Erindi nr. P 133/1537

komudagur 9.3.2007

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Kópavogi, 8. mars 2007

Efni: Umsögn III um breytingartillögur efnahags- og viðskiptanefndar við frumvarp til laga um breytingu á lögum um váttryggingarsamninga, 387. mál

Félagið þakkar fyrir að hafa fengið tækifæri til hitta nefndina á fundi nú í morgun og ræða við hana um fyrirhugaðar breytingar á frumvarpi til laga um breytingu á lögum um váttryggingarsamninga.

Með bréfi þessu vill félagið ítreka þau sjónarmið sem fulltrúar þess töluðu fyrir á fundinum og jafnframt gera viðbótarathugasemdir.

Í fundarbyrjun upplýsti formaður nefndarinnar fulltrúa félagsins um að fulltrúar Persónuverndar, Fjármálaeftirlitsins og Samtaka fjármálafyrirtækja hefðu hist á fundi þann 28. febrúar sl. og sammælt um að gera tillögu að orðalagi við hið umdeilda ákvæði. Það orðalag væri nú sú tillaga sem efnahags- og viðskiptanefnd væri að vinna með og send var félaginu til skoðunar fyrir fundinn. Í tillögunni væri að nokkru komið til móts við sjónarmið Læknafélagsins og spurt var hvort og þá hvaða athugasemdir félagið hefði við fyrirbyggjandi tillögu.

Fulltrúar félagsins tóku fram að þær breytingar sem hefðu verið gerðar væru til bóta en að þær gengju of skammt því ennþá væri ákvæðið óásætlanlegt út frá sjónarmiðum um persónuvernd. M.a. væri í fyrirbyggjandi ákvæði ennþá sú heimild að váttryggingartaki eða váttryggður gæfi upplýsingar um heilsufar foreldra og systkina án þess að fyrir lægi upplýst samþykki þeirra.

Fulltrúar félagsins bentu á að þótt Persónuvernd hefði samþykkt að aðstoða við að koma ákvæðinu þannig í orð að ekki risu deilur um efnislegt innihald ákvæðisins þá hefði Persónuvernd í bréfi til nefndarinnar dags. 2. mars sl. slegið veigamikinn varnagla. Í bréfinu segir m.a.:

“Persónuvernd hefur þegar skilað umsögn um framangreint frumvarp og er enn þeirrar skoðunar að út frá sjónarmiðum um friðhelgi einkalífs sé varhugavert að heimila aðilum utan heilbrigðiskerfisins umfangsmikla skráningu eða aðra meðferð heilsufarsupplýsinga án þess að til komi upplýst samþykki hlutaðeigandi einstaklinga. Persónuvernd gerir sér hins vegar grein fyrir því að einnig verður að líta til annarra sjónarmiða og að löggjafinn kunnir að meta það svo að þau sjónarmið vegi þyngra.”

Það er vissulega rétt hjá Persónuvernd að löggjafinn getur þurft að líta til annarra sjónarmiða þegar slakað er á kröfum um persónuvernd. Þau sjónarmið fara hins vegar ekki eftir frjálsum mati löggjafans heldur eru bundin í Mannréttindasáttmála Evrópu og stjórnarskrá íslenska ríkisins. Því til viðbótar verður löggjafinn að virða þá alþjóðlegu samninga sem Ísland hefur fullgilt.

LÆKNAFÉLAG ÍSLANDS

ICELANDIC MEDICAL ASSOCIATION

Þann 12. október 2004 fullgilti Ísland hinn svokallaða Oviedó samning sem fjallar um vernd mannréttinda og mannlegrar reisnar við hagnýtingu líffræði og læknisfræði. Í 10. gr. þess samnings segir m.a.: *“Sérhver á rétt á því að einkalíf sé verndað þegar upplýsingar um heilsufar hans eru annars vegar”*.

Í skýringum með ofangreindri grein samningsins segir að með greininni sé verið að endurstaðfesta (e. reaffirming) grunnregluna sem kynnt er í 8. gr. Mannréttinasáttmála Evrópu. Eða með öðrum orðum að í Oviedó samningnum sé ekki um að ræða nýja efnisreglu að þessu leyti heldur eingöngu verið að segja það sem talið hefur verið að 8. gr. Mannréttinasáttmálans fæli í sér. Í 8. gr. Mannréttinasáttmálans segir að *sérhver maður eigi rétt til friðhelgi einkalífs síns, fjölskyldu, heimilis og bréfaskrifta*. Þetta ákvæði er því nánast samhljóða 71. gr. stjórnarskrárinnar sem segir að *allir skuli njóta friðhelgi einkalífs, heimilis og fjölskyldu*.

Í 8. gr. Mannréttinasáttmálans og 71. gr. stjórnarskrárinnar eru tilgreindar ástæður þess að heimilt geti verið að víkja frá ofangreindri vernd einkalífs. Þær ástæður verða að vera lögbundnar og eru takmarkaðar í Mannréttinasáttmálanum, sem hefur lagagildi á Íslandi, við að *naudsyn beri til í lýðræðislegu þjóðfélagi vegna þjóðaröryggis, almannaheilla eða efnalegrar farsældar þjóðarinnar, til þess að firra glundroða eða glæpum, til verndar heilsu manna eða siðgæði eða réttindum og frelsi annarra*. Í stjórnarskránni er kveðið á um að takmarka megi friðhelgi einkalífs með lagaheimild *ef bryna naudsyn ber til vegna réttinda annarra*.

Það liggur því fyrir að ekki er heimilt að víkja frá vernd upplýsinga um heilsufar nema þær ástæður sem tilgreindar eru í Mannréttinasáttmálanum og stjórnarskránni séu fyrir hendi.

Það er því afar forvitnilegt að fá um það upplýsingar frá tryggingafélagunum hvers vegna þeim er svo mikið í mun að foreldrar og systkini váttryggingartaka eða váttryggðs eigi ekki að fá að njóta verndar þegar upplýsingar um heilsufar þeirra eru annars vegar. Að sama skapi er fróðlegt að fá að vita hvernig þau ætla að heimfæra undanþáguheimildir Mannréttinasáttmálans og stjórnarskrárinnar á brottnám einkalífsverndarinnar.

Á fundinum í morgun upplýsti einn nefndarmanna efnahags- og viðskiptanefndar að tryggingarfélögin hefðu á fundi með nefndinni lýst því að það væri of mikið flækjustig að gera kröfu um að foreldrar og systkini gæfu upplýst samþykki sitt fyrir því að miðlað væru upplýsingum um heilsufar þeirra til tryggingarfélaganna.

Hvorki í Mannréttinasáttmála Evrópu né íslensku stjórnarskránni er vikið að því að heimilt sé að víkja frá vernd einkalífs vegna þess að flækjustig við tiltekna framkvæmd verði of mikið. Sú skýring er reyndar með svo miklum ólíkindum að ef það hefði ekki verið þingmaður sem miðlaði þessum upplýsingum þá hefði mátt efast um að rétt væri eftir haft. Að nokkrum skuli detta í hug að leggja það til að vikið verði frá stjórnarskrár- og mannréttindabundinni vernd friðhelgis einkalífs, og þar með upplýsinga um heilsufar, vegna flækjustigs við tiltekna framkvæmd fær vart staðist.

Ef ástæða tryggingarfélaganna er raunverulega sú að þau óttist flækjustig við að gera kröfu um að fyrir liggja upplýst samþykki foreldra og systkina um að gefnar séu heilsufarsupplýsingar um þau til tryggingarfélaganna þá er Læknafélag Íslands reiðubúið að aðstoða þau við að greiða úr flækjunni. T.d. mætti semja eyðublað þar sem fram kæmi að óskað væri upplýsinga um heilsufar foreldra og systkina váttryggingartaka eða váttryggðs til að váttryggingarfélagi væri unnt að meta áhættuna við að selja váttryggingartaka váttryggingu. Til að af viðskiptum geti orðið verði

LÆKNAFÉLAG ÍSLANDS

ICELANDIC MEDICAL ASSOCIATION

foreldrar og systkini að samþykkja með undirskrift sinni að umbeðnar upplýsingar um heilsufar þeirra verði veittar tryggingarfélaginu.

Það er alvarlegt mál ef þingmenn hins íslenska Alþingis ætla að fara eftir þessum óskum vátryggingarfélaganna. Það er eitt þegar hagsmunaaðilar sjást ekki fyrir í málflutningi sínum en annað ef þingmenn láta glepjust af málflutningnum. Ef ástæður tryggingarfélaganna eru aðrar en þingmaðurinn upplýsti um er amk sjálfsögð krafa að þær verði gefnar upp þannig að ræða megi um þær á málefnalegan hátt.

Að lokum leggur félagið til að við nefndina að bannað verði að leggja fram staðfestingu á því að vera ekki haldinn tilteknum sjúkdómi. Í þeirri breytingatillögu sem nefndin lagði upphaflega fram var lagt til að heimilað yrði að leggja slíka staðfestingu fram. Félagið lagðist gegn því í bréfi sínu til nefndarinnar dags. þann 22. febrúar sl. þar sem með því væri gerð tilraun til að skipta þjóðinni í “hinn hreina kynstofn” annars vegar og “hina” hins vegar. Í þeirri tillögu sem nú liggur fyrir er búið að taka þessa heimild út. Með vísan til þess hvernig mál þetta ber að, þ.e. ágreiningur milli opinberra stofnana um hvernig beri að skilja ákvæðið og viðleitni Persónuverndar við að leggja löggjafarvaldinu lið við að finna orðalag sem ekki veldur deilum síðar um innihald, er full ástæða til að hnykkja á því að banna að slík staðfesting verði lögð fram. Með því ætti að vera tryggt að viðskiptavinum tryggingarféлага verði ekki mismunað á neinn hátt.

Ákvæði 2. mgr. 1. gr. frumvarpsins gæti þá verið svohljóðandi og er tillaga félagsins undirstrikuð:

“Félaginu er óheimilt, fyrir eða eftir gerð sammings um persónutryggingu, að óska eftir, aflá með einhverjum öðrum hætti, taka við eða hagnýta sér upplýsingar sem fengnar eru úr niðurstöðu erfðarannsóknar á einstaklingi og geta gefið til kynna hættu á að hann þrói með sér eða fái tiltekinn sjúkdóm eða ekki.”

Virðingarfyllst,
f.h. Læknafélags Íslands

Sigurbjörn Sveinsson, formaður.

Afrit.

Geir H. Haarde, forsætisráðherra og formaður Sjálfstæðisflokksins

Jón Sigurðsson, iðnarðar- og viðskiptaráðherra og formaður Framsóknarflokksins